

دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران

مؤلفان:

محمود عسگری - حسین مینایی

ارتش جمهوری اسلامی ایران

مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی

تهران - تابستان ۱۳۹۲

سرشناسه	عسگری، محمود، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران/ مولفان محمود عسگری، حسین مینایی.
مشخصات نشر	تهران: مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۱۲ص.
شابک	۱۰۰۰۰۰ ریال - ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۶۹-۲۸-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	سیاست نظامی -- ایران
موضوع	ایران -- دفاع ملی
موضوع	ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	مینایی، حسین، ۱۳۲۹ -
شناسه افزوده	مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی
رده بندی کنگره	۸۵۳UA / الف۵۹۳ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۳۵۵/۰۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۳۱۶۹۰۹

نام کتاب: دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران

مؤلفان: محمود عسگری و حسین مینایی

ویراستار: حسین مینایی

ناظر ویراستار: مهرداد بخشنده سلامت

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۲

طراح جلد: سید فتح الله پور موسوی و محمود عسگری

امور چاپ و صحافی: امید نوش آبادی

تایپ و صفحه آرایی: علی جمفری طورانی

ناشر: انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران - لویزان - بزرگراه ارتش - روپروی سازمان جنگل ها و مراتع - مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد

صیاد شیرازی. صندوق پستی: ۳۶۹۴ - ۱۶۷۶۵ - تلفن مرکز عرضه محصولات فرهنگی: ۲۲۴۵۰۶۹۷

/حق چاپ برای مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی محفوظ می باشد./

عنوان	صفحه
مقدمه	الف

فصل اول

مباحث نظری

مبانی دیپلماسی دفاعی	۲
چارچوب نظری دیپلماسی دفاعی	۷
ضرورت‌های کاربست دیپلماسی دفاعی	۱۲
هدف‌های دیپلماسی دفاعی	۱۸
جمع‌بندی	۲۰

فصل دوم

خاستگاه عملکردی دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران

دیپلماسی دفاعی در جمهوری اسلامی ایران	۲۲
منابع هدایت‌کننده دیپلماسی دفاعی	۲۵
هدف‌ها و منابع دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران	۳۰
جمع‌بندی	۴۰

فصل سوم

نقش دیپلماسی دفاعی در مدیریت دفاعی منطقه‌ای

چیستی مدیریت دفاعی منطقه‌ای	۴۴
نیازهای مدیریت دفاعی منطقه‌ای	۵۰
پاسخگویی دیپلماسی دفاعی به نیازهای مدیریت دفاعی منطقه‌ای	۵۴
جمع‌بندی	۶۴

فصل چهارم

دیپلماسی دفاعی و بازدارندگی: مطالعه موردی ج.ا.ایران

معنا و مبنای بازدارندگی	۶۹
-------------------------	----

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

عناصر بازدارندگی	۷۸
شیوه‌های نقش‌آفرینی دیپلماسی دفاعی در ایجاد بازدارندگی با تأکید بر	
عملکرد ج.ا. ایران	۷۹
جمع‌بندی	۸۸

فصل پنجم

گفتار دیپلماسی دفاعی در اسلام و مقایسه آن با دیپلماسی

دفاعی ج.ا. ایران

تعریف دیپلماسی دفاعی اسلامی	۹۲
مبادی و منابع دیپلماسی دفاعی اسلامی	۹۳
اصول دیپلماسی دفاعی اسلامی	۹۴
ابزار دیپلماسی دفاعی اسلامی	۹۷
ماهیت دیپلماسی دفاعی اسلامی	۹۸
کارکردهای دیپلماسی دفاعی اسلام	۱۰۰
دیپلماسی دفاعی اسلامی پس از پیامبر (ص)	۱۰۴
دیپلماسی دفاعی ج.ا. ایران	

۱۰۷

مقایسه دیپلماسی دفاعی حکومت نبوی و نظام ج.ا. ایران	۱۱۰
جمع‌بندی	۱۱۱

فصل ششم

دیپلماسی دفاعی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا

اصول دیپلماسی فرماندهی معظم کل قوا	۱۱۶
نفی سلطه و مقابله با امپریالیسم جهانی ناظر بر قاعده نفی سبیل	۱۱۹
دفاع از کیان اسلام و مسلمانان با تأکید بر وحدت جهان اسلام	۱۲۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲۳	تعامل برترساز مبتنی بر احترام متقابل و عدم دخالت در امور یکدیگر
۱۲۵	حمایت از مظلومان جهان
۱۲۶	استمرار اصل نه شرقی و نه غربی
۱۲۶	خوددیدی، خودانگیزی، خودباوری ملی ناظر بر استقلال
۱۳۰	اصول دیپلماسی دفاعی ج.ا. ایران در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا
۱۳۰	توسعه همکاری‌های دفاعی و نظامی با کشورهای جهان با تکیه بر «اعتمادسازی و تأکید بر اتحاد و نقاط مشترک و انعطاف‌پذیری»
۱۳۵	توسعه تعاملات بین‌المللی بر بستر تعامل و تقابل هدفمند
۱۳۶	«قاطعیت» در مقابله با معارضان
۱۳۷	ارتقای روحیه خودباوری
۱۳۹	جمع‌بندی

فصل هفتم

دیپلماسی دفاعی منطقه‌ای و بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران

۱۴۲	دیپلماسی دفاعی ج.ا.ایران و اسناد بالادستی
۱۴۴	چارچوب مورد نیاز دیپلماسی دفاعی ج.ا.ایران
۱۴۵	افق و چشم‌انداز کاربست دیپلماسی دفاعی در ج.ا.ایران
۱۴۶	راهبردهای دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران
۱۴۶	دیپلماسی دفاعی ج.ا. ایران در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی
۱۴۶	دیپلماسی دفاعی منطقه‌ای
۱۴۸	سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به کشور آذربایجان
۱۴۹	سفر وزیر دفاع ج.ا. ایران به عراق
۱۵۰	سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به افغانستان
۱۵۱	سفر وزیر دفاع لبنان به ایران
۱۵۱	سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به سوریه

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
سفر وزیر دفاع (سردار وحیدی) به قطر	۱۵۲
سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به عمان	۱۵۳
دیدار سردار نجار (وزیر دفاع سابق ج.ا.ایران) از ارمنستان	۱۵۴
دیپلماتی دفاعی بین‌المللی ج.ا.ایران	۱۵۵
سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به بولیوی	۱۵۷
سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به جمهوری موریسانی	۱۵۸
سفر وزیر دفاع ج.ا.ایران به روسیه	۱۵۸
حضور هیئت وزارت دفاع ج.ا.ایران در نمایشگاه هوا فضای مالزی	۱۵۸
ملاحظه‌های ج.ا.ایران در دیپلماسی دفاعی	۱۵۹
نقش دیپلماسی دفاعی ج.ا.ایران در ایجاد پیمان‌های دفاعی منطقه‌ای و جهانی	۱۶۱
جمع‌بندی	۱۶۳
فصل هشتم	
نتیجه‌گیری	۱۶۵
منابع	۱۹۳

کلیات

۱. مقدمه

تا مدت‌ها این باور رایج بود که دیپلماسی اولین خط دفاع و دفاع، آخرین خط دیپلماسی است. بر این اساس، وظیفه اصلی دیپلمات‌ها تأمین منافع و امنیت ملی یک کشور بود و نظامیان تنها زمانی وارد عرصه عمل می‌شدند که دیپلماسی سیاسی با بن‌بست مواجه می‌شد. این نگرش، تداوم رویکرد سنتی به موضوع راهبرد و جنگ است که براساس آن، جنگ، ادامه سیاست اما با ابزارهای دیگر است. از این‌رو، نظامیان تنها زمانی وارد عرصه دیپلماسی می‌شدند که همه روش‌های غیرنظامی با شکست مواجه شده باشد. در نتیجه، میان دیپلماسی به‌عنوان اصلی‌ترین ابزار سیاست خارجی و دفاع به‌عنوان اصلی‌ترین ابزار سیاست دفاعی، خط و مرز مشخصی وجود داشت. (Sachar, July - September 2003: 405) ورود نظامیان در عرصه دیپلماسی، همواره با بی‌اعتمادی دیپلمات‌ها نسبت به این امر همراه بود.

با پایان جنگ سرد و کاهش نظامی‌گری در عرصه سیاست بین‌الملل، زمینه همکاری‌های مختلف میان کشورها از جمله در حوزه امور نظامی و دفاعی فراهم شد و در نتیجه، کشورها مأموریت‌های جدیدی را برای ارتش و نیروهای دفاعی خود تعریف کردند. کارکرد نظامیان فقط محدود به دوران جنگ و دفاع نبوده بلکه آنها می‌توانند در زمان صلح نیز به تأمین منافع و هدف‌های ملی یک کشور کمک نمایند. به این ترتیب، دیپلماسی دفاعی، مورد توجه سیاستگذاران قرار گرفت. در کانون این دیپلماسی دفاعی احیا شده، همکاری‌های نظامی میان کشورها در راستای تحقق هدف‌های امنیت ملی آنها قرار دارد. دولت‌ها می‌کوشند از امتیازات و توانایی‌های خود در حوزه دفاعی برای وابسته کردن دیگر کشورها به خود، افزایش وابستگی متقابل امنیتی، جلب اعتماد، جلوگیری از بروز منازعه، حل منازعه‌ها، ایجاد چارچوب‌های امنیتی منطقه‌ای و نظیر اینها استفاده کنند. از سوی دیگر، تحقق این اهداف از طریق دیپلماسی دفاعی، نیازمند داشتن قابلیت‌های قابل عرضه نظامی در سطح بین‌المللی می‌باشد. به عبارت دیگر اگر قدرت ملی، اساس قدرت یک کشور در نظام بین‌الملل باشد، موفقیت دیپلماسی دفاعی مستلزم آن است که بخشی از این

قدرت ملی ناشی از قدرت نظامی یک کشور باشد تا کشورهای دیگر انگیزه همکاری با دولت مزبور را داشته باشند.

از دیگر دلایل اصلی توجه به دیپلماسی نظامی یا دفاعی، پایان جنگ سرد و افزایش سطح و میزان همکاری‌های دولت‌ها در نظام بین‌الملل جدید است. افزون بر این، روند رو به گسترش وابستگی متقابل در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، تجاری، فرهنگی، علمی و فنی، اهمیت همکاری‌ها را در روابط بین‌الملل امروز دوچندان کرده است. حفظ منافع و امنیت ملی دولت‌ها در این شرایط جدید نیازمند گسترش همکاری‌ها در همه حوزه‌ها و از جمله حوزه دفاعی می‌باشد.

۲. پرسش اصلی

پرسش اصلی این تحقیق آن است که دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران را چگونه می‌توان تبیین کرد؟

۳. نوع تحقیق

با توجه به موضوع، این تحقیق را می‌توان از نوع تحقیق‌های توسعه‌ای دانست.

۴. روش تحقیق

در راستای پاسخ به پرسش تحقیق، از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است.

۵. اهداف تحقیق

۱-۵. پُر کردن بخشی از خلأ موجود در ادبیات راهبردی کشور درباره موضوع دیپلماسی دفاعی،

۲-۵. آشنا نمودن جامعه علمی و نخبگان فکری و اجرایی با اهمیت روزافزون دیپلماسی دفاعی،

۳-۵. ترسیم علمی شرایط و وضعیت دیپلماسی دفاعی ج.ا. ایران.

۶. روش گردآوری اطلاعات

اطلاعات این تحقیق با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مطالعه منابع معتبر فارسی و انگلیسی گردآوری شده است.